

Lawrence of Arabia: Past, Present and Future of Afghanistan

Verslag van de bijeenkomst met John Hulsman en Rob de Wijk

Hoe zou Lawrence of Arabia het proces van natievorming in Afghanistan hebben aangepakt? Welke lessen kan de internationale gemeenschap daar nu uit trekken? En zal die internationale gemeenschap in de toekomst nog wel aan natievorming doen? Deze vragen stonden centraal bij de discussie in Studio Dudok, die de Atlantische Commissie op dinsdag 13 april 2010 organiseerde.

Bram Boxhoorn, directeur van de Atlantische Commissie, voegde daar in zijn introductie de vraag aan toe of er een 'one size fits all'-oplossing is voor natievorming.

John C. Hulsman, sinds kort werkzaam bij het Den Haag Centrum voor Strategische Studies (HCSS), begon zijn antwoord op deze vraag met een uitspraak van T.E. Lawrence: "Better they build it badly than we build it well." Dit is een van de principes van natievorming die T.E. Lawrence hanteert in zijn *27 Articles*, waar Hulsman ook in zijn boek *To Begin the World over again; Lawrence of Arabia, from Damascus to Baghdad* aandacht aan besteedt.

Hulsman betoogde dat in Afghanistan teveel de Franse methode wordt gebruikt om het land op te bouwen. Daarbij ligt de nadruk op het opleggen van het eigen systeem aan de lokale omstandigheden. Het Engelse systeem daarentegen, dat Lawrence predikte, gaat juist uit van de lokale context. De nadruk moet volgens Hulsman dan ook meer komen te liggen op faciliteren en indirecte beïnvloeding.

Hulsman ging vervolgens in op vier concrete lessen die de internationale gemeenschap van Lawrence kan leren, als het gaat om de natievorming in Afghanistan.

Ten eerste zou meer aandacht moeten worden besteed aan het bijzondere, datgene wat de Afghaanse context onderscheidt van andere landen. Dit vereist dat er een zekere kennis is over het land, de cultuur en de geschiedenis.

Daarnaast leert T.E. Lawrence ons dat de strijd niet op het slagveld wordt gewonnen maar in de politieke arena: is men bereid met ons samen te werken of ziet men ons als indringers? Volgens Hulsman is dit principe nu doorgedrongen tot de Amerikaanse legerleiding, maar is het de vraag of er nog genoeg tijd is om deze strategie effectief door te voeren.

Daarmee samenhangend zou het streven naar centralisatie van de macht losgelaten moeten worden. Net zoals in Irak wordt volgens Hulsman teveel nadruk gelegd op het centrale gezag en gaat dit ten koste van de aandacht voor samenwerking met lokale machthebbers. Kiezen voor een sterk centraal gezag werkt alleen als je bereid bent dit met harde hand af te

dwingen en lang te blijven – twee zaken waar de internationale gemeenschap niet toe bereid is.

Ten slotte zou de lokale bevolking de belangrijkste belanghebbende moeten zijn. Lawrence besefte dit en stelde met dit doel prins Faisal aan als lokale machthebber. Zonder plaatselijke leiders die enige vorm van legitimiteit genieten kun je een gebied nooit meer verlaten, betoogde Hulsman. Daarom moet je praten met de Taliban, die deel uitmaken van de lokale verhoudingen. Alleen als deze principes gehanteerd worden, is er volgens Hulsman nog kans om de toekomst van Afghanistan veilig te stellen.

Rob de Wijk, directeur van het HCSS en hoogleraar internationale betrekkingen aan de Universiteit Leiden, stelde in zijn betoog de vraag of de missie in Afghanistan succesvol is. Om deze vraag te kunnen beantwoorden, moest eerst duidelijk zijn wat het doel van de missie oorspronkelijk was. De Artikel 100-brief omtrent Afghanistan is hier in De Wijks ogen duidelijk in: het bestrijden van terrorisme. In dit opzicht is de missie geslaagd, aangezien zowel Al-Qaeda als de Taliban zodanig in het nauw zijn gedreven dat ze geen grootschalige operaties meer uit kunnen voeren.

Volgens De Wijk heeft de Nederlandse politiek er echter een langetermijnprobleem van gemaakt, door ook natievorming in Afghanistan als doel te zien. Ook vond hij met name de manier waarop het besluit tot terugtrekking tot stand is gekomen – het weigeren van een officieel NAVO-verzoek – zeer schadelijk voor het internationale aanzien van Nederland.

De Wijk sprak daarnaast de verwachting uit dat de westerse wereld in de toekomst steeds minder bereid zal zijn aan natievorming te doen. Bij interventies zal de nadruk veel meer op het beschermen van onze vitale belangen komen te liggen. Ingrijpen op humanitaire gronden zal als gevolg van een tekort aan middelen en slechte ervaringen, onder andere die van Afghanistan, zeldzaam worden. Grondtroepen zullen alleen nog ingezet worden om eigen belangen te verdedigen. Andere operaties zullen gaan lijken op de strijd in de grensprovincies van Afghanistan en Pakistan: een gecombineerde inzet van (onbemande) vliegtuigen en speciale eenheden. Deze verschuiving zal volgens De Wijk ook (moeten) leiden tot een heroriëntatie van de landmacht.

Geert Klein Wolterink